ქართველთა და თურქთა საიდუმლო...

ოსმალეთი და ბრძოლა საქართველოს დამოუკიდებლობის აღდგენისა-თვის 1914-1917 წ.წ.

დღეს, როდესაც თურქეთის რესპუბლიკამ ცნო საქართველოს დამოუკიდებლობა, დიპლომატიკა და ბანალური ჩამოდა თურქეთის მთავრობის დელეგაცია პრემიერ-მინისტრ სულეიმან დერსელის მეთაურობით, საქართველოსთან ფართო მასშტაბის (ყოველმხრივი) ხელშეკრულების დადების მიზნით, ზედმეტი არ იქნება, თუ გავიხსენებთ წარსულში ისმალეთთან თანამშრომლობის ნაყოფად ცნობილ ფურცლებს.

●

პირველი მსოფლიო ომის წინ, საქართველოში რეაქციის მეფეკრატიული ინტელიგენციის თვალსაზრისი წარმომადგენლების ნაწილი ინფორმირებული იყო, მიტიგანები სამოქმედო, ევროპაში წასულიყო და აქ გაეკრძალებინა საქართველის დამოუკიდებლობის თვის ბრძოლა.

1910 წელს, ვენაში პეტრე სურგულაძემ დააარსა „საქართველოს დამოუკიდებლობის ჟურნალი", რომელიც პირველი მსოფლიო ომის დაწყების შემდეგ გადაიდო „საქართველის განთავისუფლების კომიტეტად". კომიტეტის წევრების მოსაზრება, რომ ევროპაზე რეალური ძალა, რომელიც შეუძლია ქმედითი დახმარება აღმოუჩინოს საქართველის დამოუკიდებლობის საქმეში, ეს გერმანია. ამიტომ, „კომიტეტმა" გადწყვიტა, კავშირი დაემყარებინა გერმანიის პოლიტიკურ მოღვაწეებთან.

კომიტეტის წევრების მოლაპარაკება გერმანიის გერმანიასთან, რის შედეგად, დადებულ იქნა ხელშეკრულება, გერმანიის მთავრობა და „კომიტეტს" შორის, რომლის თანამხმად, გერმანიის მთავრობა ვალდებულებას იღებდა ეუნო საქართველის ხელმწიფეტეტი, თუ გერმანია გაიმარჯვებდა მსოფლიო ომში.

გერმანიის წარმომადგენლებმა წინადადება მისცეს კავთავისუფლების კომიტეტის წევრებს, ანალოგიური მოლაპარაკება გაეგრძელებინა ოსმალეთის მთავრობასთან და, თავის მხრივ, ყოველგვარი დახმარების აღმოჩენის დაპირდნენ.

ამ დრის, როცა ქართველი პოლიტიკოსები ოსმალეთის დედაქალაქ სტამბოლში ჩავიდნენ, აქ დიდი დიპლომატიური ბრძოლა იყო გამართული.

1914 წ. 2 აგვისტის, მსოფლიო ომის დაწყების მეორე დღეს, თურქეთა და გერმანიის შორის დიდი საიდუმლო ხელშეკრულება.

ოსმალეთის მთავრობამ, გერმანიასთან საიდუმლო კავშირის დამყარება და ომში მონაწილეობისათვის საჭირო დრის მოგების მიზნით, 3 აგვისტის, ნეიტრალიტეტი გამოაცხადა.

და სწორედ ამ დრის დიდუკეს გერმანიის ელჩის, ვანგენჰაინის შეთანხმებით, „საქართველის განთავისუფლების" კომიტეტის წევრებმა მოლაპარაკება თურქეთის მთავრობასთან.

1914 წ. სექტემბრის დასაწყისში ვანგენჰაინმა მიიღო საქართველის განთავისუფლების კომიტეტის წევრი ლეო კერესელიძე, ენვერ ფაშამ და თალეთ ფაშამთან ერთად. მან, ამ შეხვედრის დრის, უნდა მოსმენილიყო ხალი საკითხების შეთანხმება. „ეინსიდენ, შეთანხმება ვერ მოხერხდა, ლეო კერესელიძემ სტამბოლიდან წასვლა დაანარა. ამ დრის, საქმეში ჩაერია ოსმალეთში გერმანიის ელჩი, ვანგენჰაინი. მან თავს იდო მოიალეები. მისი ჩარევით, საქართველოსა და თურქეთს შორის, სანდარდ. უნდა დამოწმებული რუსეთ-თურქეთის 1914 წ. ხანდაცა. ამის შემდეგ, გადწყვეტ, ხელშეკრულების დადება".

1914 წ. სექტემბერში დიდი საიდუმლო ხელშეკრულება საქართველოსა და თურქეთ შორის.

1. ოსმალეთი ცნობს საქართველის დამოუკიდებლობის და ქართველების უფლებიდან უფლებას, თავის ისტორიულ ტერიტორიაზე.

2. ოსმალეთი ამ ამის წინადადებას საქართველის დროებითი მთავრობის შექმნისა, საქართველის ამ ნაწილში, რომელიც რუსეთის ჯარისგან განთავისუფლებული. ოსმალეთი ამ ეკისრება, თუ საქართველის კომიტეტი საქართველ ბიელდა, დროებითი მთავრობის შექმნის ხელისუფლებ ბინა, რომელიც ოსმალეთის ხელშეკრულებ ამოიფუძნდა.

3. ოსმალეთი ცნობდა საქართველის დამოუკიდებლობის მისი გამოცხადებისთვის.

4. ოსმალეთის ამ უნდა მიეხედოთ ბიტლისი ოსმალეთი ოსმალეთ ტერიტორიაზე ეკონომიკა. თავის მხრივ, საქართველის განთავისუფლების კომიტეტი ეკონომიკურ ინტერესებ ოსმალეთ, დამამტკიცებ ოსმალეთ ოსმალეთ ოსმალეთ რუსეთის ეკონომიკურ ომში.

5. საქართველის ამ ეკისრებოდა ოსმალეთის ბარეს ბიელი ბინა ტერიტორიაზე ოსმალეთის ჯარის შესანახად.

6. ოსმალეთ ამ უნდა გაეწია საქართველოთვის ოსმალეთი ოსმალეთ ოსმალეთ ოსმალეთ